

Sveučilište u Zagrebu
Tekstilno-tehnološki fakultet

Matija Čop

**ARHITEKTONSKI ELEMENTI ŠIBENSKE KATEDRALE U OBLIKOVANJU KOLEKCIJE
MODNE ODJEĆE**

Zagreb, 2013.

Ovaj rad izrađen je na Odjelu modni dizajn Tekstilno-tehnološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu pod vodstvom **doc. mr.um. Jasminke Končić** i predan je na Natječaj za dodjelu Rektorove nagrade u akademskoj godini 2012./13.

SADRŽAJ

UVOD.....	1.
KATEDRALA.....	2.
POVIJESNI ASPEKT POČETKA GRADNJE KATEDRALE.....	3.
MONTAŽNA TEHNIKA «UTOR I PERO» JURJA DALMATINCA (MATEJEVA).....	3.
NIKOLA FIRENTINAC – PRIMIJEJENA ORIGINALNOST U TEHNICI OBLIKOVANJA SVODA ŠIBENSKE KATEDRALE.....	5.
ROZETA ŠIBENSKE KATEDRALE KAO POČETNI OBLIK MODNOG PREDMETA.....	5.
ARHITEKTONSKA JEDINSTVENOST ŠIBENSKE KATEDRALE PRIMIJEJENA U IZRADI MODNE KOLEKCIJE.....	6.
SPECIFIČNA GRADNJA KUPOLE KAO TEMELJNO POLAZIŠTE ZA IZRADU MODNE KOLEKCIJE.....	8.
PRIMJENA MONTAŽNE TEHNIKE GRADNJE SVODOVA U IZRADI MODNE KOLEKCIJE.....	9.
KAMEN ŠIBENSKE KATEDRALE.....	10.
PREDNOST MONTAŽNE GRADNJE U POSTUPCIMA UNESCO-ve SANACIJE KATEDRALE.....	10.
RAD NA VLASTITOJ MODNOJ KOLEKCIJI.....	11.
LIKOVNA ANALIZA MODNE KOLEKCIJE OBJECT 12-1.....	15.
ZAKLJUČAK.....	23.
LITERATURA.....	24.
SAŽETAK.....	25.
SUMMARY.....	26.
ŽIVOTOPIS.....	27.
FOTOGRAFIJE MODNE KOLEKCIJE OBJECT 12-1	

UVOD

Object 12-1 nastao je kao produkt istraživanja katedrale sv. Jakova u Šibeniku koja je jedina kamena građevina do 19. stoljeća građena montažnom tehnikom na «utor i pero», inače specifičnom za drvodjelstvo te je kao takva iznimka u arhitekturi. Njezini su graditelji takvom iznimkom pomaknuli arhitekturu i njezino shvaćanje na same granice arhitekture. Inovativan nam je pristup radu poslužio kao temeljni zadatak pri istraživanju mogućnosti stvaranju modnih predmeta. Katedrala sv. Jakova u Šibeniku sastavljena je od jedinstvenih kamenih blokova koji ulaze jedan u drugi te se u svakom trenutku cijela katedrala može demontirati. Object 12-1, modni je objekt sastavljen od jedinstvenih etilen vinil acetat segmenata koji ulaze jedan u drugi te oblikuju modni predmet bez upotrebe šivanja ili lijepljenja. U teoretskom dijelu, detaljno smo istraživali katedralu sv. Jakova u Šibeniku, okolnosti pod kojima je nastala, povijesne činjenice koje su utjecale na njezinu gradnju te suvremene probleme koji su nastali pri očuvanju iste. Takvim opsežnim istraživanjem omogućeno nam je potpuno shvaćanje te prijevod u modni jezik. U eksperimentalnom dijelu istraživali smo mogućnosti materijala, a u rezultatima pomoću fotografija prikazali prijevod arhitektonskog načina razmišljanja prikazanog na katedrali sv. Jakova u Šibeniku u modno razmišljanje.

KATEDRALA

Katedrala (*ecclesia cathedralis*) je crkva uz biskupijsko sjedište (*cathedra*) te je uvijek jedna od najvećih, najistaknutijih i najznačajnijih građevina na području biskupije. Šibenska je katedrala sv. Jakova remek-djelo hrvatske renesanse, a po svojoj arhitektonskoj složenosti i veličini ona je najzahtjevniji graditeljski sakralni projekt čitavog razdoblja od puna dva stoljeća. (Babić, Ivančević 1998.) Zbog ograničenih financijskih mogućnosti lokalnih naručitelja katedrala nije nastala u jednom dahu, nije ju gradio jedan majstor i nije prožeta jedinstvenom stilskom voljom. Sve to ne umanjuje, već samo povećava originalnost i ljepotu te crkve čija je značajnost potvrđena kada se našla na UNESCO-vom popisu svjetske spomeničke baštine. Od prvoga koraka šibenskog biskupa Bogdana Pulišića, koji je 1402. utemeljio fond za izgradnju katedrale, do posvete crkve 1555. prošle su 153 godine. Sama je gradnja trajala od 1431. do 1536. godine. U tome dugom razdoblju temeljito su se promijenile povijesne okolnosti koje određuju život građana Šibenika i čitave Dalmacije. Na gradilištu se izmijenilo mnoštvo zidara, klesara i drugih majstora čijim radom upravljaju voditelji gradnje, među njima i dva najveća imena umjetničkog stvaralaštva toga vremena u Dalmaciji: Juraj Dalmatinac i Nikola Firentinac. (Marković, 2004.) Oni daju građevini vlastiti oblikovni pečat i određuju njezin stilski karakter koji je zapravo zrcalo triju dominantnih oblikovnih strujanja u arhitekturi Dalmacije 15. i 16. stoljeća. (Črnja, 1998.) Započeta u razdoblju kasne gotike, katedrala je prošla kroz fazu miješanja gotičkog i renesansnog stila, a dovršena je u renesansnom stilu s ponekom gotičkom reminiscencijom (rozeta na pročelju). Unatoč dugotrajnosti nastanka katedrale te raznovrsnosti ruku koje su je oblikovale, katedrala se doživljava i tumači kao misaono zaokružena i koncepcijski jedinstvena cjelina koja je građena posebnim bračkim kamenom i posebnom tehnikom.

Object 12-1, rad iz područja modnog dizajna, nastao sustavnim proučavanjem katedrale, nastajao je 3 mjeseca, od srpnja do rujna 2012. godine. Rad je prvotno izložen na bienalnoj izložbi HDD-a te je dobitnik priznanja kao najbolji studentski rad u kategoriji modnog dizajna. Na njemu, osim autora i mentora, radili su tehničari zaduženi za upravljanje laserskim rezačem.

POVIJESNI ASPEKT POČETKA GRADNJE KATEDRALE

Šibensko gradsko vijeće donijelo je na svojoj sjednici 7. travnja 1402. godine odluku o gradnji Šibenske katedrale. U vrijeme donošenja odluke, na čelu biskupije bio je biskup Bogdan Pulšić. S obzirom na politička previranja i nepogodne okolnosti, sama je gradnja katedrale započela u ljeto 1430. godine na mjestu već postojeće crkve sv. Jakova. Kao prvo ime koje se veže uz početak vrlo dinamične gradnje katedrale majstor je Bonino iz Milana o kome Kolenić piše: *primus magister ecclesie nove sancti Jacobi*. (Vojko, 1969.) Pod njegovim vodstvom već 1432. bio je sagrađen sjeverni dio zapadnog pročelja do visine friza, od 1433.-1434. radi se na sjevernom pročelju i portalu nazvanom Lavlja vrata. Do 1436. završeno je sjeverno pročelje do friza slijepih lukova. Glavni su arhitekti kroz 153 godine gradnje bili: Francesco di Giacomo, koji je katedralu zamislio kao tradicionalnu trobrodnu baziliku, Lorenzo Pincino, zagovornik kićene gotike te Antonio di Pierpaolo Busato koji je bio vješt dekorater zadužen za izradu bogatog plastičnog ukrasa. U stilskom pogledu sva trojica arhitekata svojim radom oblikovala su i dali temeljni izgled katedrali koju nazivamo kasnogotičkom. Za to vrijeme podignuti su zapadni, sjeverni i južni zid do završnog vijenca s plitkim visećim lukovima i frizom glavica po mletačko-lombardskim uzorima, kao i s portalima na zapadnom i sjevernom pročelju.

MONTAŽNA TEHNIKA «UTOR I PERO» JURJA DALMATINCA (MATEJEVA)

Juraj Matejev preuzeo je gradnju katedrale u jesen 1441. godine, kada za katedralu nastupa novo, pokretačko i po mnogim značajkama presudno razdoblje za konačan izgled katedrale. Kako je Dalmatinac (Juraj Matejev) bio suvremenikom Filippa Brunelleschija u mnogomu ga slijedi po metodi pristupa arhitekturi, no njegov projekt Šibenske katedrale u cjelini je nov i originalan na svim razinama, od jedinstvene kamene građe i montažne konstrukcije do reljefne (perspektivne) artikulacije apsida i primjene reljefne i figuralne skulpture integrirane u građevinu. (Fisković, 1967.)

Upravo zbog takvog originalnog pristupa, Šibenska katedrala poslužila nam je kao ishodište pri proučavanju rada na modnoj kolekciji. Kao zadatak vrlo blizak Jurjevom, uzeli smo si da na novi i originalni način oblikujemo modni predmet. Materijal je karakterno preveden u modni jezik sličan kamenu, a montažnu tehniku ćemo prevesti te ju po prvi puta uvesti u vokabular mode. Primjena reljefa na katedrali te figuralne skulpture u suvremenom kontekstu istražiti ćemo te tretirati kao suvremeni ornament na modnoj odjeći.

Tijekom tridesetak godina pod Jurjevim vodstvom neće nastati najveći dio budućeg zdanja. Katedrala će i dalje ostati sva u skelama, a dvije velike, tek započete cjeline uzdužnog trobrodnoga tijela i novog monumentalnog svetišta, poprimit će svoje jasne obrise u razini obodnih zidova crkve. Do kraja će se podignuti gotovo već dovršeni uzdužni zidovi crkve, a unutar njih zajedno s arkadama glavnog broda presvodit će se traveji bočnih brodova. Ni novo monumentalno svetište, prostorno razvedeno i bogato ukrašeno, neće biti do kraja završeno. Ta faza – s tipičnim Jurjevim miješanjem kasnogotičkoga i ranorenesansnog stilskog vokabulara, kako u arhitekturi tako i u skulpturi i dekoraciji – traje do 1473. godine. Juraj gradi apside sa znamenitim frizom naturalistički oblikovanih ljudskih glava. Jedinstvena galerija koja se sastoji od sedamdeset i jedne, gotovo u prirodnoj veličini prikazane glave, postavljena je nešto malo iznad razine poda u apsidama te jasno naznačuje granicu između visokog, u kladama raščlanjenog postamenta prezbiterija i poligonalnih zidova apside. S obzirom na zamjetne razlike u izvedbi između glava okrenutih na Općinski trg i preostalih koje se nižu po obodu razlomljenog plašta istočnog pročelja, može se zaključiti kako je na samom početku gradnje, od 1441. do 1443. godine, postavljen prvi dio vijenca koji se sastoji od dvadeset kvalitetnijih, uglavnom Jurjevom rukom isklesanih glava.

Vijenac glava, kao jedan od dominantnih obilježja katedrale, poslužiti će nam kao zadatak da prijevodom iz arhitektonskog u modni jezik pronađemo adekvatnu zamjenu u obliku strukture. (Šimunić Buršić¹, 1997.)

Kod Jurja se često isprepliću gotičko-renesansni motivi koji upućuju na njegovo suvremeno razmišljanje. Tako je krstionica koju je oblikovao da joj se može prići iznutra, ali i s vanjske strane s ulice pravo remek-djelo. (Škugor, 2006.) Oplošje krstionice doima se poput svečanoga kasnogotičkog ogrtača što obavlja najvažniji, renesansno oblikovan element krstionice, krsni zdenac u središtu prostorije, kojega stup u prostodušnoj igri i guranju okružuju tri donatelovska putta koji simboliziraju dječju čistoću i nevinost. Dječčaci su prikazani u visokom reljefu, gotovo u punoj plastici, s jedrim i ljupkim tijelima, u pokretu koji uvjerljivo dočarava nestašnu zaigranost.

Geometrijska tijela u pokretu koja mogu dočarati nestašnu zaigranost pojavit će se u kolekciji kao dominantno obilježje svakod model. Pravokutna će pera modela podsjećati na pravilno raspoređene «dječčaci».

NIKOLA FIRENTINAC – PRIMIJEJENA ORIGINALNOST U TEHNICI OBLIKOVANJA SVODA ŠIBENSKE KATEDRALE

Nikola Firentinac počeo je graditi katedralu 1477. godine. Zatekao je građevinu podignutu do razine završnih vijenaca. Očekivao ga je najdelikatniji posao pokrivanja katedrale. Njemu pripisujemo ideju da podigne oble kamene krovove koji su ujedno i svodovi crkve te da katedralu okruni elegantnom kupolom. On je kao svoj prethodnik nastavio te dodatno razvio originalni način gradnje. Tako su krovovi i kupola u potpunosti spajani pomoću užlijebljenih kamenih ploča umetnute u pojasnice, tehnikom karakterističnom za drvodjelstvo na «utor i pero». (Marković, 2010)

Upravo taj nastavak primjene netipičnog načina gradnje s kamenom, nama će poslužiti kao glavna problematika kojom smo se bavili pri pronalaženju novog načina spajanja krojnih dijelova, segmenata, u kolekciji modne odjeće.

Jedan od Firentinčevih najbitnijih prinosa, završetak je pročelja Šibenske katedrale koje s «prinudnom nužnošću» slijedi oblik tijela crkve te ono nastaje ne samo kao njegov logični nego i kao prirodni, gotovo jedini mogući završetak. Za svoga nadziranja gradnje katedrale, podignuta su uz križišta na glavnim i bočnim brodovima dva traveja srednjeg bačvastog i bočnih polubačvastih svodova. Popločena je crkva, a 1502. godine prezbiterij je bio završen tako da je 30. prosinca Antonio Lixani mogao služiti svetu misu u katedrali sv. Jakova. (Šimunić Buršić², 1997.)

Svaki modni predmet u modnoj kolekciji slijedi oblik čovjekovog tijela. U nekim trenutcima je manje ili više udaljen od tijela, ali on u svakom trenutku završava prijanjajući i opisujući moguću ljudsku siluetu. Dijelovi su u modnoj kolekciji u trenutku kada okrenemo strukturalni dio iznutra popločeni.

ROZETA ŠIBENSKE KATEDRALE KAO POČETNI OBLIK MODNOG PREDMETA

Bartolomeo de Mestre sa svojim sinom Jacopom dovršio je katedralu prema intencijama, a vjerojatno i prema nacrtima koje im je ostavio majstor Nikola. Veliku mramornu rozetu izradio je Ivan Meštrović iz Zadra 1536. Godine, a malu Bartolomeo iz Mestra. Svojim tradicionalnim oblicima rozete odražavaju upornu privrženost dalmatinske sredine tom tipu tijekom čitavog 16. stoljeća. Biskup Ivan Lušić Štafilić 28. travnja 1555. godine posvetio je Šibensku katedralu. (Pelc, 2007.)

Rozeta se kao jedan od osnovnih oblika, prilagođena suvremenom kontekstu, pojavljuje u modnoj kolekciji. Kružnim oblicima započeli smo i završili svaki modni predmet.

Najbolje će tomu u prilog ići ogavlja izrađena poput okulara/rozete kojega možemo vidjeti na gotovo svakom modnom predmetu u kolekciji.

ARHITEKTONSKA JEDINSTVENOST ŠIBENSKE KATEDRALE PRIMIJENJENA U IZRADI MODNE KOLEKCIJE

Prema prof. dr. Radovanu Ivančeviću (Ivaničević, 1997) katedrala sv. Jakova u Šibeniku zauzima istaknuto mjesto među europskim katedralama zbog svojih šest najizrazitijih svojstava.

Prvo, Šibenska je katedrala jedina monumentalna građevina izvedena cijela od jedinstvene građe, isključivo od kamena. Povezujući tradiciju prethistorijske megalitske gradnje i konstrukcije i tehnike rimskog graditeljstva, ova oktogonalna građevina pokrivena je monolitnim kamenim blokom koji je istodobno izdubljena plitka kupola iznutra i konveksni krov izvana. Sve ostale kamene gradnje redovito su zidane pomoću žbuke, a krovna im je konstrukcija često drvena s pokrovom od crijepa, a ponekad i od olovnih ploča. Pokrov može biti i kameni (škrlje), ali je tada utopljen u žbuku. U Dalmaciju je Juraj Matejev Dalmatinac uveo načelo jedinstva građe s projektom Šibenske katedrale, koje su preuzeli Andrije Aleši i Nikola Firentinac, a rezultat je u likovnom smislu klasična jednostavnost i monokromija spomenika.

Drugo, jedina je građevina u Europi – prije XIX. stoljeća kada su se počele koristiti metalne konstrukcije, a pri kraju stoljeća i armirani beton – koja nije zidana. Zidovi, konhe njezinih triju poligonalnih apsida, svodovi svih triju svetišta, transepta i lađa, kupola na osmerostranom tamburu sastavljeni su jedinstvenom metodom montaže. Velike kamene ploče, koje su klesane po mjeri i profilirane precizno po nacrtima, međusobno su povezane tako da stepenasti usjek jedne nalijeće na susjednu „na preklop“ ili da istaknuti brid jedne ploče ulazi u žlijeb susjedne «na utor i pero», dakle tehnikama što se izvorno primjenjuju u drvodjelstvu. Osim kamenih ploča korišteni su veliki kameni pilastri i rebra ili pojasnice sklopljene na isti način u statički savršeno strukturirani tektonski sustav.

Treće, u Šibenskoj je katedrali ostvareno apsolutno oblikovno jedinstvo unutrašnjosti i vanjštine – obris volumena građevine izvana u potpunosti odgovara obliku unutrašnjeg prostora. Prostorno tijelo i prostorni plašt (kamena ovojnica ili ljuska koja omeđuje prostor) identični su. Oblik i veličina konveksnih krovova jednaki su konkavitetu bačvastih svodova crkve: velike kamene ploče vidljive izvana kao srednji poluobli pokrov, oblikuju iznutra bačvasti svod polukružnog presjeka glavnog broda crkve, a tako i užji, bočni, zaobljeni

kameni krovovi odgovaraju svodovima četvrtkružnog presjeka nad galerijama postranih brodova. Konstruktivni dijelovi kupole izvana (pilastri na bridovima osmerostranog tambura i dvostruki lučno završeni prostori te rebra i ploče kupole) također su identični kamenim dijelovima koje vidimo iznutra. Konstrukcija je izvorna i smiona na bilo kojem segmentu građevine što je vidljivo u sljedećim primjerima. Ukupan raspon svoda srednjeg broda premošten je sa svega po 15 ploča, montiranih u šest odsječaka tako da su uložene u pročelni zabat i križište kupole te poduprte s 5 poprečnih pojasnica, što je jednako dobro vidljivo iznutra i izvana. Na analitičkim arhitektonskim snimcima vidi se konstrukcija apsida: umjesto zida, pojedina stranica poligonalne apsida jedina je monolitna ploča uložena u žlijebove monolitnih pilastara koji oblikuju kutove apsida.

Četvrto, na kamenim je pločama (stranicama apsida) po prvi put u Europi (1443.) reljefno primijenjena renesansna geometrijska perspektiva na arhitekturi. Na svakoj je monolitnoj kamenoj stranici apsida uklesana kanelirana niša s užlijebljenom školjkom na vrhu, oblikovana primjenom linearne ili geometrijske perspektive na takav način – s uzdignutim dnom i spuštenim razmeđem između stranice i školjke – da djeluje kao da je polukružna, iako ima svega nekoliko centimetara dubine. Također je Juraj Dalmatinac u toj istoj kamenoj ploči identičnu perspektivno oblikovano kaneliranu nišu s užlijebljenom školjkom uklesao i s unutrašnje strane ploče. Tako su u kamenoj monolitnoj ploči debeloj svega desetak centimetara sugerirane dvije nasuprotne niše od kojih bi svaka bila duboka oko pola metra.

Peto, kao rezultat montažnog načina gradnje glavno pročelje katedrale završava zabatom trolisnog oblika: središnji najviši i najširi polukružni zabat odgovara bačvastom svodu srednjeg broda, a postrani četverokružni zabati odgovaraju presjecima svoda nad galerijama bočnih brodova. U tisućljetnom razvoju pročelja trobrodne bazilike do tada, trolisni zabat s obrisom polukruga poduprtog s dva četvrtkruga originalno je ostvarenje rane renesanse (XV. stoljeće) i zaštitni znak renesansne sakralne arhitekture. Trolisni zabat označava trijumf kruga, jednako kao što ga u prostoru i volumenu crkava izražavaju hemisfere kupola, a u fortifikacijama kružni tlocrti i valjkasti volumeni kula i bastiona. U Hrvatskoj postoji šest crkava s trolisnim zabatom, ali jedino na Šibenskoj katedrali logički i organski nastaje kao projekcija trodjelnog prostora crkve pred kojom se nalazi, sukladan oblikom i identičan veličinom svodovima iznutra.

Šesto, po neodvojivosti skulpture i arhitekture, po integraciji cjelokupnog ikonografskog programa u reljefima i skulpturi unutar arhitekture, dosljedno je zaokruženo i dovršeno jedinstvo građe i jedinstvo sustava. Nizom ikonografskih kreativnih inovacija Šibenska je katedrala također jedinstveni spomenik novog humanističkog duha Quattrocenta, odnosno ranorenesansnih težnji sredinom XV. stoljeća u Europi. Kreativna je

inovacija glasoviti niz od sedamdeset dvije skulpture glava na podprozornom vijencu apsida ili reljef Boga Oca s golubicom Duha i anđelima na svodu krstionice. U krstionici je Juraj Dalmatinac zamijenio rijeku Jordan vodom u krsnom zdencu, Krista sa svakim novorođenčetom koje se krsti, a ulogu Ivana Krstitelja preuzima šibenski biskup ili svećenik koji obavlja obred krštenja. Ovaj je obrat vrhunac humanizacije kršćanske ikonografije u ranoj renesansi proveden supstitucijom božanskog lika ljudskim. Inovacija u ikonografiji vanjštine Šibenske katedrale vidljiva je u prikazu sedamdeset i dvije glave jer se uvodi portret kao jedna od najvažnijih tema likovnih umjetnosti, a podrazumijeva glorifikaciju individue, pojedinca. (Ivančević, 1997.)

SPECIFIČNA GRADNJA KUPOLE KAO TEMELJNO POLAZIŠTE ZA IZRADU MODNE KOLEKCIJE

U gradnji Šibenske katedrale, kao što smo prije napomenuli, posebnu je pozornost plijenila jedinstvenost i konzistentnost montažne konstruktivne tehnike te izvedba klesarskih detalja primjerena stolarskim vezovima i brodogradnji, takozvana tehnika «na utor i pero». Kupola se ukazala kao strukturalna konstrukcija, sastavljena od osam snažnih rebara u kontrapunktu s osam kamenih polja među njima. Rebra se linearno sužavaju k nevidljivoj točki u akroteriju, gdje se spajaju. Svako se rebro sastoji od dvanaest segmenata, a svako polje od trinaest tankih ploča. Ploče su izmaknute za polovicu visine u odnosu na segmente rebara i izvorno su bile uklinjene u utore rebara precizno pripasanim trokutastim kamenim klinovima. Akroterij je sastavljen od sedam elemenata iznad kojih se dižu, pozlaćeni, bakarna kugla iskrišta i vjetrulja u liku anđela. (Škugor, 1996.)

Izučavanjem geometrije svakoga konstruktivnog elementa, detalja njihovog povezivanja te geometrije kupole, otkrila se sva osebnost posebne tehnike građenja, koja je rezultirala strukturalnom konstrukcijom od 200 elemenata, koja je u svakom trenutku montaže i demontaže stabilna. Također je svaki pojedini element u trenutku umetanja na svoje mjesto stabilan.

Kupola je izvedena tako da su konstruktivni elementi svojom geometrijom, preklapanjem, redoslijedom slaganja i izmicanjem te međusobnim zaklinjavanjem omogućili međusobnu interakciju nošenja, nepropusnost i prirodnu ventilaciju kroz sljubnice monolitnih segmenata.

Radovi u modnoj kolekciji napravljeni su slično katedrali montažnom tehnikom.

Spajanjem pojedinih segmenata, preklapaju se dijelovi te tvore strukturalnu površinu modnog predmeta. Strukturalna površina modnih predmeta u obliku «pera» služe poput zaštitnih dijelova koji osim što su služe kao ventilacija, mogu poslužiti i kao termoizolacija.

PRIMJENA MONTAŽNE TEHNIKE GRADNJE SVODOVA U IZRADI MODNE KOLEKCIJE

Konstrukciju Šibenske katedrale čini osebujna struktura svodova koja je jedinstvena u okviru europske renesansne arhitekture. Gornji svodovi katedrale sv. Jakova (bačvasti svodovi glavne lađe, tansepta i svetišta, segmentni gornji svodovi postranih lađa te kupola) specifični su po načinu gradnje (srodnom gradnji drvom) i po strukturalnom djelovanju koje iz njega proizlazi. Sagrađeni su specifičnom tehnikom, neuobičajenom za zidane kamene konstrukcije, no srodnom gradnji drvetom. I premda su principi i konstruktivni detalji tipični za drvene strukture vjerojatno izazvali neke probleme u zidanoj konstrukciji, oni su omogućili vrlo praktičnu montažnu gradnju.

Jedinstvena tehnika gradnje svodova poslužila je kao primjer koji smo pokušali prevesti u kolekciji. Suvremena istraživanja pomoću grafičke i preliminarne računalne analize dokazala su da krupne monolitne ploče svodova djeluju približno kao kamene grede, prenoseći opterećenje uglavnom uzdužno, na poprečna rebra. Tako smo u kolekciji pokušali pomoću segmenata dobiti sličan efekt. Najzanimljiviji je dio koji smo htjeli prenijeti u kolekciji montažna tehnika gradnje. Tako smo odjeći pridonijeli njezino svojstvo mogućnosti promjene. Moda je u svojoj osnovi promjena i njoj odgovara mogućnost da bude promijenjena u svakome trenutku.

Razumijevajući srž različitih arhitektonskih koncepcija (renesanse i gotike, zidanih i kanatnih konstrukcija), Juraj se odvažio stvoriti nov, izvoran sustav gradnje i strukture, zasnovavši ga na tesarskoj tradiciji Dalmacije te oslanjajući se na vještinu njenih majstora-klesara i na visoku kakvoću njenog kamena.

Razumijevanje mehaničkog ponašanja i strukturalnih zahtjeva zgrade očituje se u oblikovanju svodova. Arhitekt slijedi oblikovna pravila renesanse usvojivši za najistaknutije forme zgrade (presjeke svodova glavne lađe i transepta, koji se ocrtavaju na pročeljima) polukružnicu – idealnu renesansnu krivulju. No za sve svodove bočnih lađa, slobodniji u odabiru forme, izabire strukturalno povoljniji oblik: segment manji od četvrtkružnice (visine manje od raspona) te stoga bolje prilagođen tijeku sila u konstrukciji. Ovaj je oblik još uvijek element renesansnog formalnog vokabulara, no proizašao je iz strukturalne logike

KAMEN ŠIBENSKE KATEDRALE

Juraj je Dalmatinac Šibensku katedralu gradio bračkim kamenom, rudistnim vapnencem, iz bračkih kamenoloma. Ugradnjom autohtonog kamena vapnenca, Šibenska se katedrala svojim izgledom u potpunosti uklopila u vapnenački krš našega mediteranskog područja. (Crnković, 1997.)

Od brojnih, dosada objavljivanih dokumenata iz toga doba o branju blokova kamena na otoku Braču za izgradnju Šibenske katedrale treba spomenuti, prema P. Didoliću (1957.), ispravu majstora Andrije Alešija o zakupu korištenja kamenoloma u području Veselje od Gašpera i Čeprnje Tomašića, iz 1455. godine. (Škugor, 1997.)

Materijal koji smo koristili u modnoj kolekciji izražene je tehničke naravi. Radi se o etilen vinil acetatu, suvremenom materijalu koji se koristi pri izradi industrijskih pomagala.

PREDNOSTI MONTAŽNE GRADNJE U POSTUPCIMA UNESCO-ve SANACIJE KATEDRALE

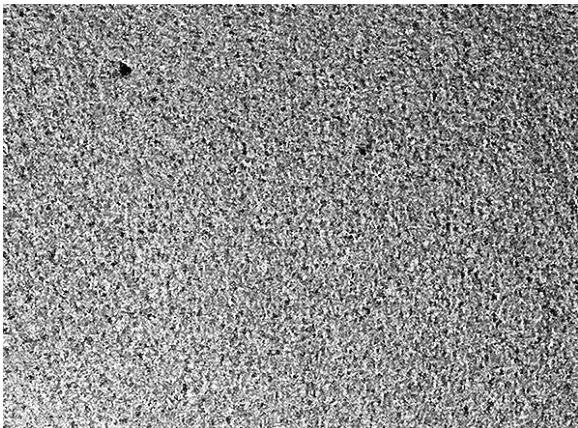
Na katedrali su kroz njezinu burnu povijest od 16. stoljeća kontinuirano rađeni brojni manji popravci, prvenstveno zbog propuštanja vode. U drugoj polovici 19. stoljeća zalaganjem šibenskog arhitekta Paola Bionija i uz potporu austrijske vlade izvršena je temeljita i sveobuhvatna restauracija (1843.-1860.). (Zenić, 2003.) Nakon Drugog svjetskog rata u cijelosti je obnovljena sakristija (1947.-1949.), a izmjenom željeznih zatega (1961.) izvršena je statička sanacija katedrale. Tri granate ispaljene s broda bivše JNA 18. rujna 1991. godine probile su kupolu katedrale. Sanacija oštećenja kupole izvršena je od 23. kolovoza 1996. do 14. ožujka 1997., a program održavanja (čišćenje) i nadgledanja nastavlja se i dalje. Šibensku su katedralu na UNESCO-ov popis svjetske spomeničke baštine uvrstili 2000. godine.

Jednim dijelom uspješne sanacije katedrala može zahvaliti montažnoj tehnici kakvom je sagrađena. Modnoj smo kolekciji htjeli dati mogućnost parcijalnih popravaka. U slučaju da se koji segment potrga lako se može zamijeniti novim te funkcionirati u cjelini kao original, što je razlika od uobičajenog pletiva ili tkanja kod kojih se popravci u većini slučajeva jasno vide.

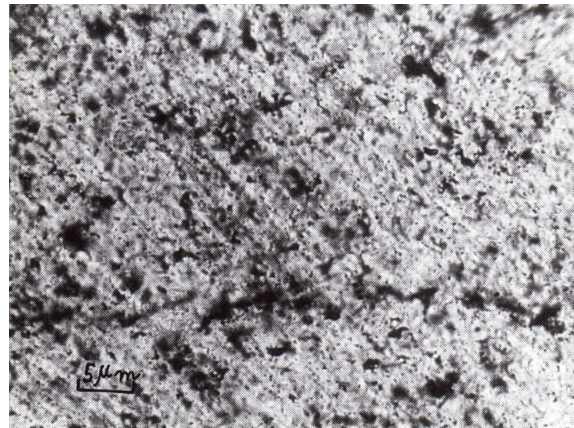
RAD NA VLASTITOJ KOLEKCIJI

Object 12-1 modna je kolekcija nastala proučavanjem tehnike gradnje Šibenske katedrale. Ime Object 12-1 dolazi razmišljajući o suvremenom dobu komparirajući ga s vremenom u kojemu je nastala katedrala. Šibenska katedrala zauzima centralno mjesto i glavnu preokupaciju svojih suvremenika. Na njoj su radile različite generacije ljudi i u nju su utkane težnje jednog vremena. Object 12-1 svoje ime također duguje vremenu u kojemu je nastalo. Težnja objektivizacije te poništenje vrijednosti subjekta koje je tipično suvremenom čovjeku ovdje Object 12-1 komparira sa Šibenskom katedralom. Oznaka je brojkom težnja suvremenog čovjeka za datiranjem i numeriranjem svoga proizvoda te da takve tehničke karakteristike pretvori u estetske (kao i na primjeru upotrebe materijala) i pridoda im svojstvo znaka.

U kolekciji smo koristili etilen vinil acetat (EVA) koji je kopolimer etilena i vinil acetata. Materijal je vodonepropustan, otporan na UV zračenja te ima veliku otpornost na pucanje (Slika 1). Svojim izgledom EVA podsjeća na brački kamen koji je zapravo vapnenac, tj. sedimentna stijena sastavljena od minerala kalcita, a može sadržavati i male količine drugih minerala. Brački kamen nastao je taloženjem vapnenih kućica i skeleta izumrlih morskih životinja i biljaka. Katedrala sv. Jakova u Šibeniku u potpunosti je izgrađena od bračkog kamena (Slika 2). Ova dva materijala promatramo u kontekstu vremena u kojemu su Šibenska katedrala i Object 12-1 nastali.

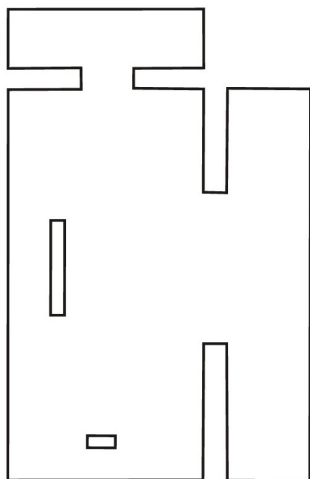
Slika 1. Etilen vinil acetat

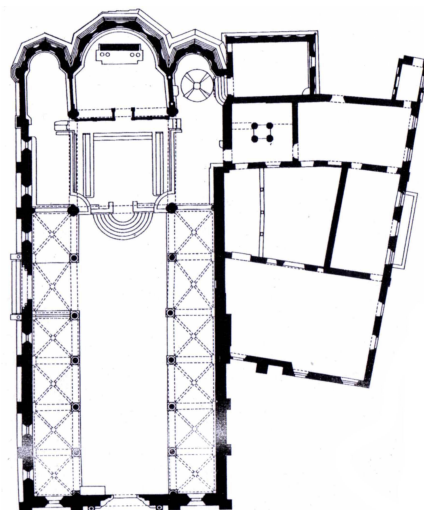
Slika 2. Brački kamen, vapnenac

Prije same izrade segmenata, u vektorskom programu konstruirali smo izgled jednog segmenta koji uvelike nalikuje samome tlocrtu Šibenske katedrale (Slika 3, Slika 4). Oblik je nastao sustavnim radom na tehničkim mogućnostima materijala. Bilo je potrebno dobiti mogućnost ulaženja jednog segmenta u drugi načinom na «utor i pero», tako da modni

odjevni predmet u sebi sadrži samu ideju gradnje Šibenske katedrale. Nakon osnovnih oblika koju su slični tlocrtu Šibenske katedrale, segmente smo modificirali i prilagođavali potrebama koje je diktirao sami modni odjevni predmet.

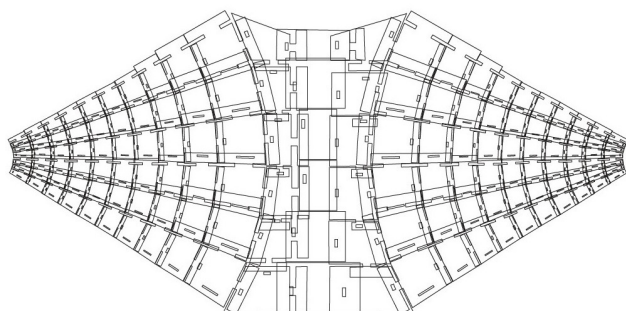

Slika 3. Tlocrt jednog segmenta Object 12-1

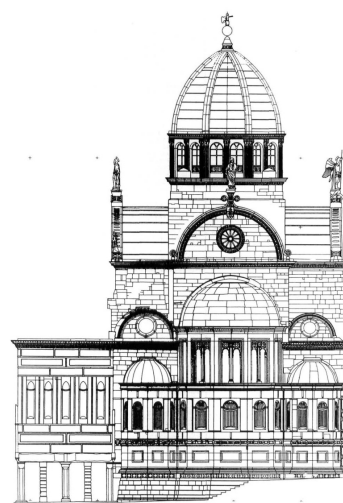

Slika 4. Tlocrt Šibenske katedrale

Prije nego li smo segmente složili u krojnu sliku i pripremili za lasersko izrezivanje, složili smo ih u računalnom programu u željeni oblik. Tako je složene segmente vrlo lako usporediti s nacrtom/pročeljem Šibenske katedrale (Slika 5, Slika 6). Kod nekih modela segment smo proporcionalno povećavali ili smanjivali, dok smo kod nekih segmente sužavali ili iskrivljavali prema potrebama.

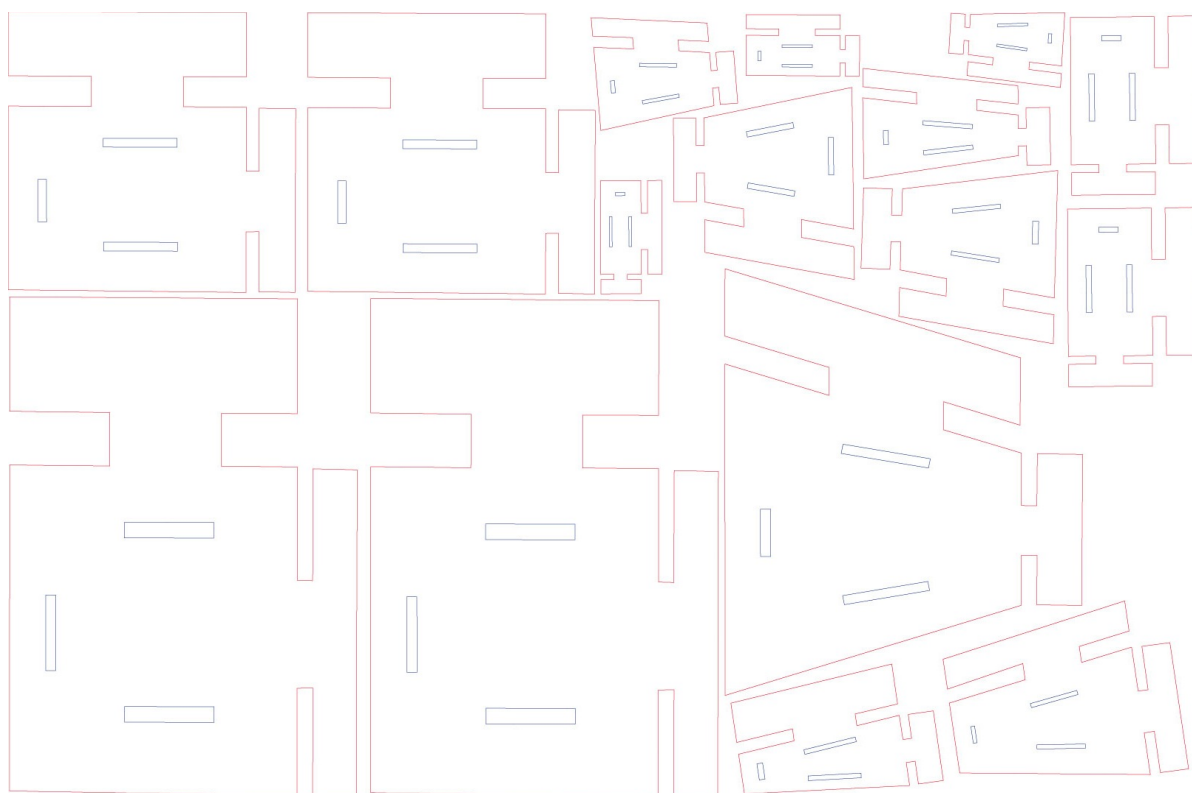

Slika 5. Složeni segmenti u Object 12-1, nacrt

Slika 6. Nacrt Šibenske katedrale

Nakon što smo željeni oblik složili bilo je potrebno složiti krojnu sliku (Slika 7) i pripremiti segmente za lasersko izrezivanje. Pri pripremi segmenata morali smo paziti da različito označimo redoslijed rezanja dijelova segmenata te prilagoditi laserski rezač materijalu, etilen vinil acetatu. Za izrezivanje pojedinih segmenata korišten je laserski rezač LC1225 s kojim smo rezali etilen vinil acetat uz uvjete navedene u Tablici 1.

Slika 7. Krojna slika poslaganih segmenata

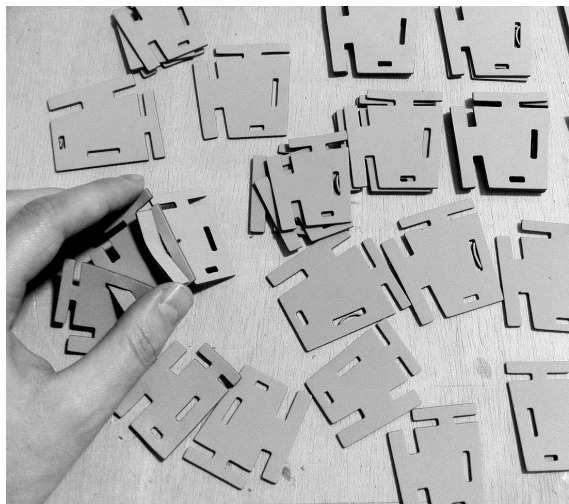
Tablica 1. Parametri za lasersko izrezivanje tekstilnog materijala

Oznaka uzorka	Obrada (mm/s)	Energija (J/mm)	Frekvencija (Hz)	Širina pulsa (%)	Signal (1,2,3)
EVA	200	0.6	25000	90	3

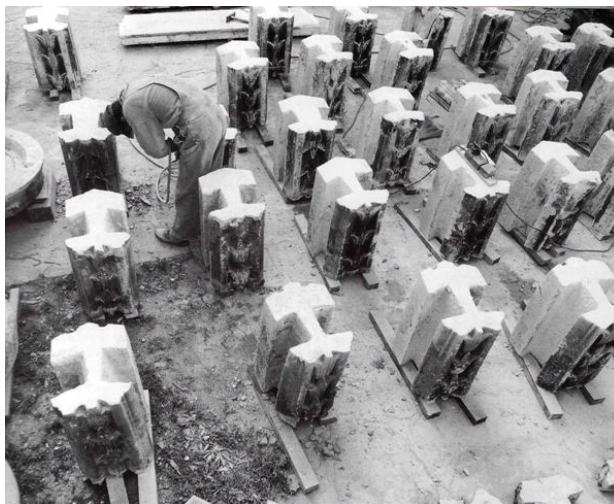
Raspon je veličina segmenata od 1cm x 2cm do 9cm x 15cm. Za izradu jednog modela potrebno je otprilike izrezati oko 300 segmenata, s tim da su segmenti podijeljeni u različite skupine po izgledu.

Šibenska je katedrala kroz svoju povijest bila nekoliko puta demontirana. U takvom stanju Object 12-1 podsjeća na Šibensku katedralu (Slika 8, Slika 9). To svojstvo omogućava i transformaciju te parcijalne popravke na Object 12-1, ali i na Šibenskoj katedrali.

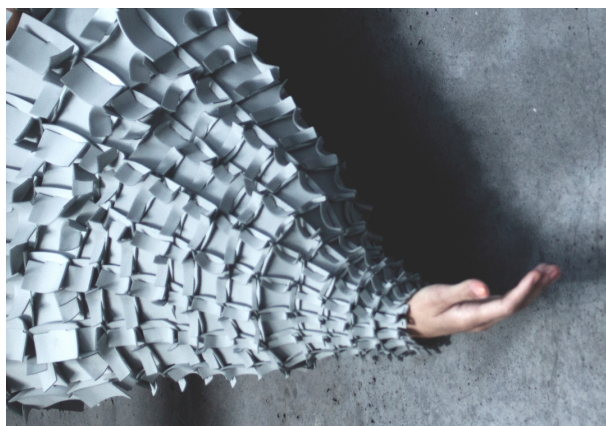

Slika 8. Segmenti Object 12-1

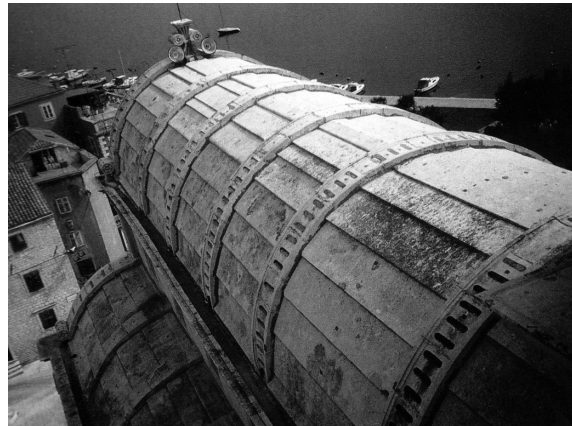

Slika 9. Segmenti Šibenske katedrale

Konceptualna, ali i likovna sličnost između Object 12-1 i Šibenske katedrale vidljiva je u svakom dijelu rada, pa tako i na samome završetku, kada su segmenti Object 12-1 spojeni. Sličnost je pogotovo vidljiva na dijelu rukava Object 12-1 i na svodu Šibenske katedrale (Slika 10, Slika 11).

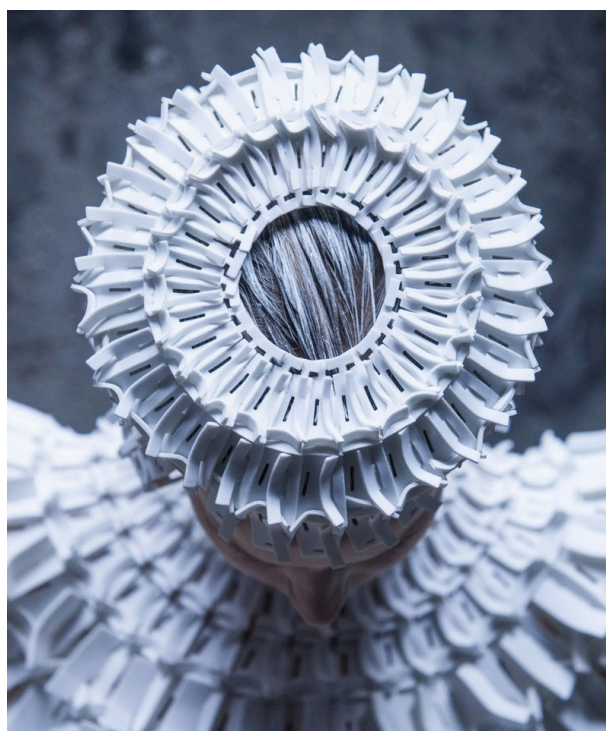
Slika 10. Složeni Object 12-1

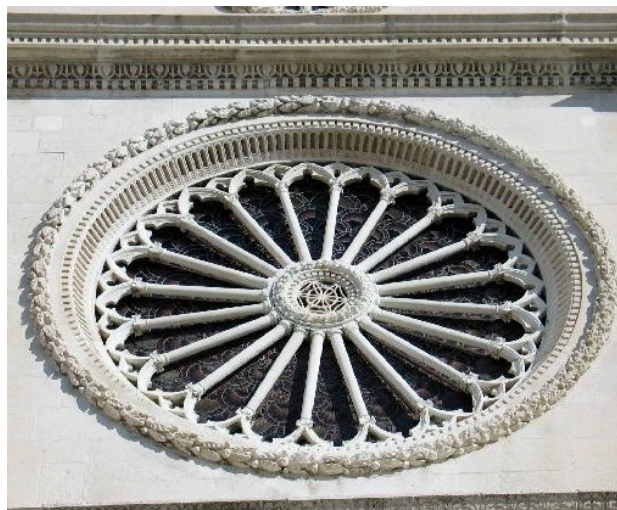
Slika 11. Svod Šibenske katedrale

LIKOVNA ANALIZA KOLEKCIJE

Object 12-1 u odnosu je sa Šibenskom katedralom ne samo u tehničkom – izradbenom smislu nego i u likovnom smislu. Gotičko renesansna estetika prevela se u suvremeni kontekst. Bitnu ulogu u arhitekturi renesanse imao je ornamet. Značenje ornamenta i potreba suvremenika renesanse da ornamentom ukraši arhitekturu poslužila nam je da proispitamo suvremeno značenje ornamenta. Gdje li se ono nalazi u suvremenoj arhitekturi i kako ga prevesti u modni jezik?

Slika 12. Rozeta, krug Object 12-1

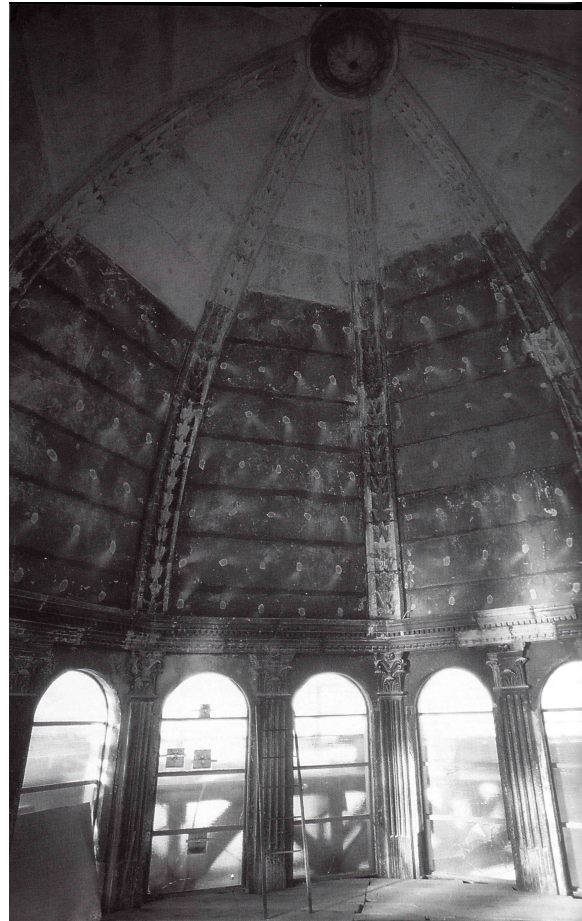
Slika 13. Rozeta, krug Šibenske katedrale

Na samome početku možemo krenuti od rozete, kruga, koji je na katedrali kao i u ostalim sakralnim objektima bio od iznimne važnosti. Na katedrali je rozeta, krug, renesansnog motiva s gotičkim elementima. Isklesana je od bračkog mramora s izraženim florealnim motivima. Puninama i prazninama podsjeća na čipku. Radi se o krhkome elementu na kamenoj fasadi katedrale. Kroz rozetu u unutrašnjost katedrale dopire svjetlost koja ima snažno kršćansko značenje (Slika 13).

Za Object 12-1 možemo reći da počinje od kruga, segmenti poslagani u krug pomoću «pera» proizašlih iz funkcionalnih razloga, asociraju na ornament. Ovdje je ornament proizvod jednog tehničkog – funkcionalnog razmišljanja. Ali je ostavljen da bude vidljiv. Takvim ostavljanjem konstrukcije vidljivom te spontanom stvaranjem ornamenta približili smo se idejno renesansnome čovjeku u njegovoj težnji za ornamentom. Rozeta, krug, na Object 12-1 potpuno je minimalistička. Ona je prazan krug, šupljina, kroz nju svjetlost direktno prolazi ne stvarajući ornamentalne sjene kao što bi bio slučaj da svjetlost prolazi kroz rozetu Šibenske katedrale (Slika 12).

Slika 14. Object 12-1 plavi model

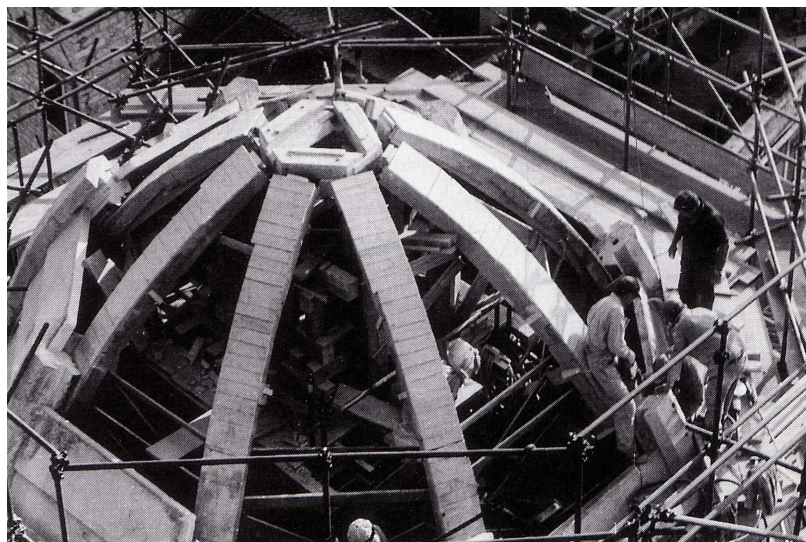

Slika 15. Unutrašnjost kupole Katedrale

Svi modeli u kolekciji sadržavaju u sebi isti način konstrukcije. Na plavome modelu vidimo kako se segmenti proporcionalno povećavaju od najmanjeg prema većemu. To omogućava modnom predmetu da se širi te obuhvaća tijelo kao i konstrukcija za kupolu katedrale. Kada su segmenti spojeni tada tvore odjevni predmet koji na ljudskome tijelu stvara izražene sjene. U određenim trenutcima sjene su mekane ili oštre, ovisi o položaju segmenata na tijelu. Oblik kupole i Object 12-1 stožast je te kao takav ostavlja dojam stabilnog geometrijskog tijela. Za gradnju kupole to je bilo važno pri konstrukciji. Postolje za kamene grede moralo je biti najteži dio kupole koji će na sebi nositi ostatak do vrha. Kod modnog predmeta oblik je diktiralo ljudsko tijelo, koje od vrata preko ruku i trupa zatvara stožasti oblik. Na neki način imamo osjećaj da je tijelo oblikovano tako da drži na sebi glavu, kuglu, kakva postoji i na vrhu kupole Katedrale. (Slika 14 - Slika 17).

Slika 16. Object 12-1 plavi model, detalj

Slika 17. Konstrukcija kupole Katedrale

Glave, kugle, kao ornament još su jedno od važnih obilježja Šibenske katedrale. One s udaljenosti djeluju apstraktno kao kugle na fasadi katedrale. Približimo li se, uvidjet ćemo da se radi o glavama Jurjevih suvremenika. Lica ljudi koji kao da pokušavaju izaći iz katedrale kroz zid i gledati u prolaznike. Lica su realistično oblikovana i na njima možemo očitati različite karaktere ljudi. Oni nam govore o katedrali, o renesansnoj važnosti tog objekta. Okretanjem leđa unutrašnjosti katedrale, centralnog svetog mjesta možda nam poručuju da to sveto mjesto može biti bilo gdje i da ono nije nužno povezano sa katedralom. Kod Objecta 12-1 glava izlazi, naglašava se ili skriva segmentima. Modni je predmet u odnosu s licem jer ga dodatno čini važnim. Promatrač, gledajući lice u odnosu s Objectom 12-1, može primijetiti različito postavljanje lica u odnos s modnim djelom koje je proizašlo iz odnosa lica nasuprot arhitektonskog djela. (Slika 18, Slika 19)

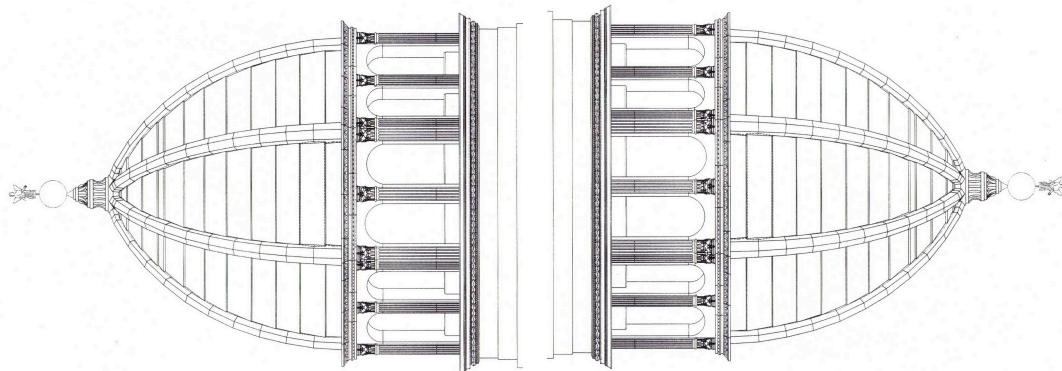

Slika 18. Object 12-1 u odnosu s licem kao ornamentom

Slika 19. Šibenska katedrala i glave kao ornament

Spojivši zrcalno simetrično kupolu Šibenske katedrale dobili smo oblik rukava jednog modela Objecta 12-1. Zbog istog principa gradnje i jednog i drugog objekta, rukavi su gotovo isti kupoli. (Slika 20, Slika 21)

Slika 20. Okrenute i spojene kupole katedrale

Slika 21. Rukavi jednog modela Object 12-1

Šibenska je katedrala građena u eksterijeru, okružena arhitekturom grada. Svojom visinom nadvisuje ostale građevine te tako stvara siluetu grada. Posebno se ističe kupola koja je u potpunosti okružena zračnim prostorom. Stavljajući u kontekst vremena Object 12-1 smo stavili u interijer betonske skulpture «Oči pročišćenja» Miroslawa Balka, koja je za suvremenog čovjeka bez sakralnog autoriteta, poput kontemplativnog prostora katedrale (Slika 22, Slika 23)

Slika 22. Kupola u eksterijeru

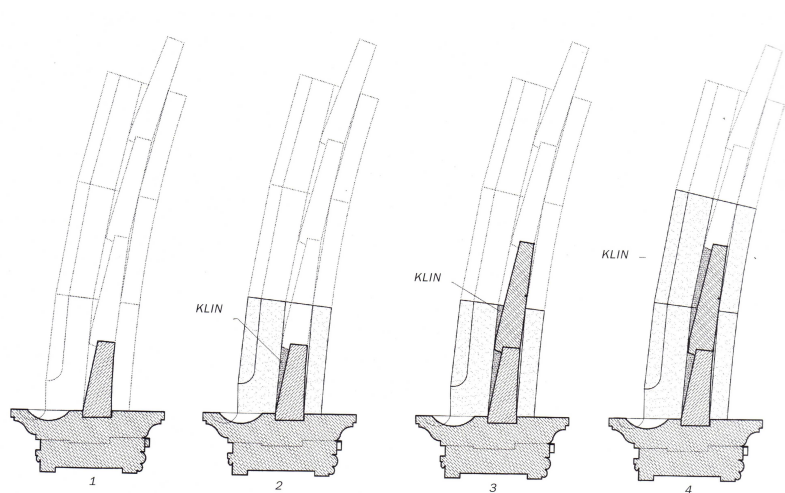

Slika 23. Object 12-1 u interijeru

Radeći na modnoj kolekciji Object 12-1 poštivali smo naučeno o Šibenskoj katedrali. Primijetili smo da tehnikom na «utor i pero» vrlo lako možemo postići da modni odjevni predmet penetrira u prostor. To se najbolje vidi na sljedećem modelu (Slika 24, Slika 25). Zbog karakteristika materijala, ali i tehnike spajanja, struktura materijala pratila je tijelo te stvarala dinamiku tekstilne površine. Možemo primijetiti na nekim mjestima zasićenje, gustoću, nepravilnost strukturne površine, dok je pred kraj modela, kako se segment povećava, površina u pravilnom ritmu. Renesansni elementi poput zakrivljenost, polukružnica i kružnica itekako su vidljivi i na Objectu 12-1.

Slika 24. Object 12-1 zakrivljenost modela, polukrug

Slika 25. Detalj načina gradnje kupole Šibenske katedrale

Ornament je vidljiv na svakom dijelu katedrale. Njega možemo detektirati na Object 12-1 u obliku pravokutnih tijela koja se zbog tlačnih sila svijaju te dodatno naglašavaju svoju ornamentalnu karakteristiku. Ornamenti na renesansnoj katedrali sv. Jakova u Šibeniku proizašli su iz želje za obogaćenjem kamenog sakralnog objekta. Svaki je ornament pažljivo izrađivan i promišljen. Potpuno suprotno nastanku ornamenta na modelima Objecta 12-1 gdje su ornamenti nastali kao neizravni proizvod karakteristika materijala i tehnike spajanja. Upravo ta «ne briga» o ornamentu karakteristična je za suvremenu estetiku, u kojoj ornamentom postaju «neugledni» tehnički elementi. (Slika 26, Slika 27)

Slika 26. Detalj ornamentalno ukrašene Šibenske katedrale

Slika 27. Detalj tehničkog ornamenta

ZAKLJUČAK

Katedrala je monumentalno kameno ostvarenje svih želja, napora i ulaganja zajednice Šibenčana i njegova okružja. Podignuta je u složenim povijesnim okolnostima XV. i početka XVI. stoljeća, a tijekom njezina nastanka, dugog više od sto godina, na mjestu voditelja gradnje izmijenila su se čak šestorica arhitekata. Katedrala nije samo materijalna tvorba, ona je ostvarenje ideje i zamisli kreativnoga ljudskog duha. Zbog toga njezina vrijednost je univerzalna.

U suvremenom kontekstu poslužila je kao temeljno polazište za razvijanje modne ideje. Katedrala je građena 153 godine i odražava vrijeme svoga nastajanja. Govori univerzalnim likovnim jezikom i stoga je njezina interpretacija u 21. stoljeću jasna. Objekt je nastajao 3 mjeseca, na njemu su radili autor i mentor, za izradu su korišteni suvremeni alati i materijali. On (Objekt) je ostvarena ideja suvremenog kreativnog ljudskoga duha. Ono što katedralu i objekt čini sličnim nije samo upotreba materijala, način gradnje, uvođenje tehnika netipičnim za područje iz kojega proizlaze nego ideja sadržana u samoj biti djela. Oboje proizlaze iz ljudske težnje za likovnim oblikovanjem koje preispituje mogućnosti vremena i shvaćanja područja iz kojega proizlaze (arhitektura, moda). Svojim uspješnim pronalaskom načina za ostvarenjem tih ideja unaprijeđuju ljudski duh, ne samo svojih stvaraoca nego i suvremenika. Na taj način postaju univerzalnim djelima, trajna ostavština ljudskoga duha.

LITERATURA

1. Babić, Milan; Ivančević, Radovan; UMJETNIČKO BLAGO HRVATSKE; Motovun; Zagreb, 1998.
2. Crnković, Branko; KAMEN ŠIBENSKE KATEDRALE; Arhitektura, Broj 1 (213), Godina L, Zagreb, 1997.
3. Devetak, Vojko; ŠIBENSKA KATEDRALA; Biskupski ordinarijat; Šibenik, 1969.
4. Fisković, Cvito; JURAJ DALMATINAC I NJEGOV KRUG; JAZU; Zagreb, 1967.
5. Ivaničević, Radovan; ŠIBENSKA KATEDRALA U EUROPSKOJ RANOJ RENESANSI I DANAS; Arhitektura, Broj 1 (213), Godina L, Zagreb, 1997.
6. Marković, Predrag; KATEDRALA SV. JAKOVA U ŠIBENIKU, Prvih 105 godina; Naklada Ljevak, d.o.o.; Zagreb, prosinac 2010.
7. Marković, Predrag; PRIJEDLOG IKONOLOŠKE INTERPRETACIJE «FIRENTINČEVE KATEDRALE»: PROSTOR I VRIJEME DALMACIJE U DRUGOJ POLOVINI 15. STOLJEĆA; Radovi instituta za povijest umjetnosti, Broj 28, Zagreb, 2004.
8. Pelc, Milan; RENESANSA; Naklada Ljevak, d.o.o.; Zagreb, 2007.
9. Šimunić Buršić, Marina¹; GRADNJA ŠIBENSKE KATEDRALE; Arhitektura, Broj 1 (213), Godina L, Zagreb, 1997.
10. Šimunić Buršić, Marina²; JEDINSTVENI SVODOVI ŠIBENSKE KATEDRALE; Arhitektura, Broj 1 (213), Godina L, Zagreb, 1997.
11. Škugor, Miro; KRSTIONICA KATEDRALE SV. JAKOVA U ŠIBENIKU; Klesarstvo i graditeljstvo, Broj 17, Zagreb, 2006.
12. Škugor, Miro; KUPOLA ŠIBENSKE KATEDRALE; Čovjek i prostor, Broj 43, Zagreb, 1996.
13. Škugor, Miroslav; TAJNA ZAGLAVNOG KAMENA; Arhitektura, Broj 1 (213), Godina L, Zagreb, 1997.
14. Zenić, Milivoj; ŠIBENSKA KATEDRALA; Šibenska biskupija; Šibenik, 2003.
15. Črnja, Zvane; KULTURNA POVIJEST HRVATSKE 2; Otokar Keršovani; Opatija, 1988.

SAŽETAK

Matija Čop: Arhitektonski elementi Šibenske katedrale u oblikovanju kolekcije modne odjeće

Katedrala sv. Jakova u Šibeniku građena je od 1432. godine do 1555. godine. Kroz pune 153 godine izmijenili su se 6 arhitekata koji su vodili gradnju. Juraj Dalmatinac jedan od njezinih najistaknutijih arhitekata uveo je gradnju tehnikom na «utor i pero» po prvi put u povijesti s obzirom da su se njome koristili samo u drvodjelstvu.

Upravo zbog netipične tehnike za kamen, katedrala je poslužila kao jedinstveni primjer pri oblikovanju modne kolekcije Object 12-1. Renesansnu građevinu potpuno izvedenu od bračkog kamena stavili smo u odnos s modnom kolekcijom Object 12-1 u potpunosti izrađenu od etilen vinil acetata. Preveli smo renesansni arhitektonski jezik u suvremeni modni. Object 12-1 rađen je 3 mjeseca i na njemu su radili uz autora i mentor. Koristili smo se suvremenim vektorskim jezikom i laserskim rezačem da bismo dobili segmente od kojih je izrađen Object 12-1. Oba su objekta, Šibenska katedrala i Object 12-1, netipičnim tehnikama gradnje za svoje područje (arhitektura, moda) proširili granice arhitekture i mode. Zbog montažne tehnike sastavljanja, u svakom se trenutku mogu rastaviti i sastaviti te nadograditi ili preoblikovati, što im u arhitektonskom razmišljanju može osigurati stalnost (zamijena dijelova) ili u modnom promjenu (promjena oblika).

Ključne riječi: Šibenik, katedrala, Object 12-1, montaža, arhitektura, moda

SUMMARY

Matija Čop: Architectural Elements of the St. James' Cathedral in the Structuring of a Fashion Garments Collection

The Cathedral of St. James in Šibenik was built from 1432 to 1555. In that long period of 153 years, six architects were succeeded for being in charge of the build. Georgius Dalmatius – one of its most prominent architects – was the first to introduce the "tongue and groove" joint to construction, considering that it had only been used in carpentry.

It is precisely because of the atypical stone technique that the Cathedral served as a unique example for structuring the *Object 12-1* fashion collection. The renaissance structure made completely out of stone from the island of Brač was juxtaposed with *Object 12-1* which is made completely from ethylene vinyl acetate. We've translated the renaissance architectural language into the contemporary fashion one. *Object 12-1* has been made for three months by the author and his mentor. We've used vector language and laser cutting in order to get the segments out of which *Object 12-1* is made. Both of the structures, the St. James' Cathedral and *Object 12-1*, have spread the boundaries of architecture and fashion with atypical construction techniques within their field (architecture, fashion). Because of the montage technique of formation, they can be dismantled, assembled, upgraded or reformed at any time, which can insure continuity in the architectural sense (changing parts) or in the fashion sense (changing shape).

Keywords: Šibenik, cathedral, Object 12-1, montage, architecture, fashion

ŽIVOTOPIS

Matija Čop, rođen u Vinkovcima 1987. godine, student je prve godine diplomskog studija modnoga dizajna na Tekstilno-tehnološkom fakultetu u Zagrebu. Prije nego li je upisao studij modnoga dizajna studirao je kroatistiku na Filozofskom fakultetu i bavio se profesionalno atletikom te je bio član Hrvatske nacionalne reprezentacija. Završio je dizajn interijera u talijanskoj školi *Callegari* usporedno studirajući na Tekstilno – tehnološkom fakultetu. S mentoricom Jasminkom Končić uči razumijevati modu. U svojim radovima progovara modnim jezikom snažne konceptualne i multidisciplinarne pozadine.

Kako je još student, u dosadašnjem radu okupira ga modni objekt kao početni oblik istraživanja modne odjeće. U traženju vlastitog modnog jezika veliku pozornost pridaje materijalu s kojim manipulira te konceptualnoj pozadini. Uz istraživačke kolekcije, prikazao je nekoliko komercijalnih kolekcija tijekom Hrvatskog modnog tjedna, *FASHION.HR*. Glavna tema koju obrađuje na različite načine pitanje je identiteta. U kolekciji City Lace istražuje identitet grada kao jedinstvenog koda po kojemu se gradovi u potpunosti razlikuju. Kolekcija Object 12-1 primjenjuje autentične arhitektonske tehnike montaže te ih uvodi u modni jezik. Posljednja kolekcija u kojoj se polako modni objekt prevodi u modno odijelo (to će biti garment na eng.) *Homless in Heaven*, snažno preispituje odjeću kao jedinu imovinu beskućnika te na taj način pridodaje važnost odjevnom predmetu te postavlja pitanje identiteta samog odjevnog predmeta. Svojevrsna trilogija kolekcija s uvodnom kolekcijom *ATW.MO6* te interpoliranim istraživanjem kolekcije *Stratum*, dobitnice su (kolekcije) mnogih priznanja, prvo mjesto na međunarodnom modnom natjecanju u Zagrebu, Modni Ormar, prvo mjesto na natjecanju *Young/Creative/Chevrolet*, nagrada HDD-a u studentskoj kategoriji kao najbolji rad u protekle dvije godine te prvo mjesto na međunarodnom natjecanju *Habitus Baltija* u Rigi. Radovi City Lace i Object 12-1 bili su izloženi u Muzeju za umjetnost i obrt u Zagrebu te u Muzeju suvremene umjetnosti u Zagrebu. Osim što je izlagao radove na revijama, natjecanjima te imao izložbe, rad City Lace predstavio je i na međunarodnoj konferenciji Blaž Baromić u Senju te je radio kao asistent kostimografije na filmu Šegrt Hlapić.

